

Les invisibles

Genís Sinca

Versió d'Ana Crespo

Pròleg

On són les dones?

La història l'han escrita aquells que manen.
La història durant molts anys l'han escrita els homes,
des del patriarcat i l'androcentrisme.
Per a l'androcentrisme la dona no existeix,
per al patriarcat la dona és inferior.

Aquesta és una realitat que hem de transformar i superar.
No s'ha comptat amb el coneixement i la visió
de la vida i la societat que tenim les dones.
S'han invisibilitzat les dones
que, malgrat no tenir-ho fàcil, van poder aportar i brillar.
Com totes les dones que apareixen en aquest llibre.

Ens falta per tot arreu la visió i les aportacions
de la meitat de la població, les dones. Les invisibles.
Les dones som a tots els llocs de la vida social i pública
on volem ser. Però, sovint, sentim que ens manquen models,
referents i avantpassades. Ens manca genealogia.

Si ens pregunten quantes esportistes, empresàries,
matemàtiques actuals coneixem,
quantes som capaces d'anomenar?
Com és possible que havent-hi tantes
en puguem anomenar tan poques?

Aquest és un llibre imprescindible
per transformar imaginàries culturals
i avançar en una societat
on les diferències entre dones i homes
no esdevinguin desigualtats.

Aquest llibre ajuda a reconèixer les aportacions de les dones,
el seu paper actiu i creatiu,
i a recuperar la genealogia femenina que ens manca.

No hi ha cap altre dret humà
que s'incompleixi tant en tot el món,
com el dret a la igualtat efectiva de dones i homes.
A Catalunya tots els agents socials hem de fer
que la igualtat efectiva d'homes i dones sigui una realitat.

Cal complir la Llei 17/2015, del 21 de juliol,
d'igualtat efectiva de dones i homes:
«la representació i la participació paritària de dones i homes
en tots els àmbits de presa de decisions
és un requisit necessari per a assolir una societat
realment democràtica».

La cultura, els continguts dels mitjans, l'educació, etc.
han d'enfortir les veus de les dones
explicant al màxim les seves aportacions.

No volem dones silenciades i ignorades.
Volem que les veus de les dones siguin lliures,
ben visibles arreu de la societat,
en tots els sectors professionals, acadèmics, polítics i socials.
Les veus i els talents de les dones són un valuós tresor
del qual no podem prescindir.

Núria Balada

Presidenta de l'Institut Català de les Dones

CARME KARR

L'impuls del feminisme català

Periodista, escriptora, pacifista, musicòloga, publicista.
Calen moltes paraules per explicar qui va ser Carme Karr.
N'hi ha una, però, que la descriu molt bé: feminista.

I és que al llarg de la seva vida i la seva carrera,
Carme Karr es va dedicar de forma activa
a defensar el dret de les dones a l'educació i la cultura.
Gràcies a la seva tasca i a la d'altres dones lluitadores,
la Constitució del 1931 va reconèixer per primera vegada
el dret de les dones a votar.

Orígens i època

Carme Karr va néixer a Barcelona el 1865

en una família de l'alta burgesia.

Filla de pare francès i mare italiana,

no va tenir problemes per integrar-se en la societat catalana

i fer del català la llengua principal dels seus articles i escrits.

En aquella època,

el paper de les dones a la societat era molt limitat.

Sense accés a l'educació ni a llocs de treball qualificats,

la majoria de dones depenien del pare o del marit

i es veien obligades a ocupar-se de la casa i de la família.

Davant aquesta situació de desigualtat,

a principi del segle xx van començar a alçar-se veus

com la de Carme Karr.

Ella i altres dones cultes de l'època,

com Dolors Monserdà i Francesca Bonnemaison,

van engegar iniciatives socials i culturals

per reivindicar els drets de les dones i garantir-ne l'autonomia.

Feminisme conservador

Malgrat la novetat de les idees i iniciatives impulsades

per Carme Karr i les seves companyes de lluita,

cal dir que mai es van plantejar trencar amb l'ordre establert.

El seu feminisme era un feminisme moderat, burgès¹,
que donava suport a la dona i valorava la seva feina
com a peça clau de la família i la societat.
Des del seu punt de vista, per garantir el progrés social
calien dones cultes i treballadores que fessin costat als homes.

Aquesta visió de les dones no agradava a les defensores
d'un feminisme més radical.

El feminisme radical reivindicava la independència de la dona
i exigia el trencament amb l'Església catòlica
perquè les dones poguessin divorciar-se,
avortar o fer ús dels anticonceptius.

Van haver de passar molts anys, fins la dècada dels 60,
perquè el feminisme radical
reprengués aquestes reivindicacions amb força.

Periodisme

Carme Karr va fer servir la premsa
per donar a conèixer les seves idees i reivindicacions,
i també va convertir aquesta activitat en la seva feina.
En aquest sentit, doncs,
va ser la primera periodista professional catalana.

¹ Diem que una actitud és burgesa quan afavoreix els interessos
de les classes benestants.

Com a articulista, va col·laborar amb les publicacions més importants del moment:

Diario de Barcelona, La Veu de Catalunya, Or y Grana, Ofrena, La Mainada, El Día Gráfico i Las Provincias.

I va destacar sobretot com a directora de la revista *Feminal*, un suplement mensual del setmanari *La Il·lustració Catalana* pensat i elaborat amb especial cura per a un públic femení. Carme Karr va exercir aquesta tasca durant deu anys, del 1907 al 1917.

L'estil de Carme Karr era clar i desimbolt, sovint mordaç², i amb interpel·lacions³ directes als homes.

A través de les pàgines dels diaris, per exemple, Carme Karr li va retreure a Eugeni d'Ors, el reconegut escriptor i filòsof català, la visió que aquest tenia de les dones:

«A les seves obres només apareixen dones boniques. Me n'alegro i el felicito, perquè tot i ser lletja no sóc envejosa», li va dir amb molta ironia.

I va afegir:

«Quan sortirà a la seva obra una dona intel·ligent, culta i treballadora?».

2 Que critica d'una manera cruel, irònica i amb mala intenció.

3 Quan interpel·lem algú, li demanem explicacions sobre alguna cosa.

Eugeni d'Ors va tardar gairebé un mes a contestar-li.
I quan ho va fer, va argumentar que a les dones
els faltava passió per poder dedicar-se a la cultura i l'art.
La resposta de Carme Karr, directa i punyent,
no es va fer esperar:

«Ja fa 60 anys que els novel·listes van descobrir
que, per als homes, la passió és un episodi,
i, per a les dones, tota la vida».

Altres ocupacions

A més de difondre el seu pensament a través de l'escriptura,
Carme Karr va recórrer a la seva pròpia veu.
De fet, era una gran oradora i va ser la primera dona
que va pronunciar una conferència a l'Ateneu Barcelonès.

En aquell discurs històric i polèmic,
Carme Karr va defensar el vot femení,
la necessitat de modernitzar l'ensenyament de les dones
i la creació d'assegurances que les protegís
durant els períodes de maternitat.

La seva activitat, però, no es va limitar a la teoria.
El 1913 va fundar una residència per a professores
i alumnes anomenada La Llar.
També va ser la iniciadora a Barcelona de l'ANME,
l'Asociación Nacional de Mujeres Españolas,
una organització feminista molt activa
que lluitava perquè les dones poguessin votar.
I fins i tot va presidir l'entitat Acció Femenina.

El 1929 va dirigir el Pavelló de la Dona
a l'Exposició Universal.
Aquest pavelló reunia treballs fets per dones de tot el país
amb l'objectiu de combatre els prejudicis de l'època.

Com a escriptora, va publicar relats curts, contes infantils,
novel·les i obres de teatre.
També va musicar poesies de diversos autors.

Carme Karr, pacifista i defensora de les llibertats,
va quedar molt afectada per la Guerra Civil,
la dictadura i l'esclat de la Segona Guerra Mundial.
La frustració i el desencant li van anar traient les forces.
Va morir oblidada, als 78 anys, a la seva casa de Sarrià,
a Barcelona.